

לספר את הסיפור שישפיע "מלחמת הנשים הראשונה"

מאיה יאול אגוזי, 2024 | שנה ל-7 באוקטובר

לא בכדי כינה הרמטכ"ל לשעבר, רא"ל שאול מופז, את מלחמת שבעה באוקטובר בשם "מלחמת הנשים הראשונה". בעקבות מתקפת הטרור של בוקר שמחת תורה, יצאו נשים וגברים כאחד, לקרב על הבית, ונלחמו בנחישות ובאופן הירואי, להגנה על המולדת. חלקם, איבדו את חייהם. בקרב אלו, בלטה תרומתן של הנשים בלחימה באופן משמעותי וזכתה להכרה ציבורית - בצבא, בתקשורת ובקרב הציבור כולו. הכרה זו מהווה נקודת מפנה בשיח ארוך השנים על שילובן השוויוני של נשים בכלל התפקידים בצה"ל. סוגיה שמשפיעה על צביונו של צה"ל, ובסופו של דבר על צביונה של החברה הישראלית כולה. מקומן של הנשים צריך להמשיך ולהיות חלק מהנרטיב הציבורי שלנו, ואנו מחויבים להמשיך ולספר את סיפורן.

כזה הוא סיפורה של סגן אלוף אור בן-יהודה, מפקדת גדוד קרקל, שהוקפצה בבהילות למוצב סופה וניהלה בנחישות ובקור רוח קרב של 14 שעות למול עשרות רבות של מחבלים. בתושייה ובנחישות פיקדה אור על לוחמיה ואף הכוינה את הכוחות הנוספים שהגיעו למקום תוך שהיא וכוחותיה פינו עשרות פצועים תחת אש. כזה הוא סיפורה של סרן שיר אילת ז"ל, מפקדת התצפיתניות במוצב נחל-עוז, ששמרה על תעוזה וקור רוח עת הכוינה את כוח גולני, העבירה לאוגדה נתונים בזמן אמת, הפעילה את מערכת "רואה יורה", ועודדה את התצפיתניות שבחמ"ל להמשיך ולדווח על הנעשה. היא נפלה לאחר שעות של לחימה שבסופן הוכרע החמ"ל. כזה הוא גם סיפורן של הטנקיסטיות ששעטו לקרב מבסיס ניצנה, לחמו במשך כ- 17 שעות ברצף, חיסלו עשרות מחבלים, פרצו לשוב חולית ולחמו בו עד לזיכוי המקום ממחבלים⁴.

החיילות והקצינות משרתות - בטנקים, במוצבים, בחמ"לים, ביבשה, באוויר, במודיעין, בעורף ובים. נשים לוקחות חלק בלחימה, משלביה הראשונים ועד עתה, עם התמשכות הלחימה שנה אחרי, והן עושות זאת כלוחמות, כחיילות ומפקדות, ולא כנשים. כדבריה של סגן אלוף אור בן-יהודה שעמדה על כך שהשאלה שיש לשאול אותה היא "האם זה מתאים לי להיות לוחמת כאדם, ולא כאישה".

נוכחותן של הנשים בשטח, בתפקיד, שאפשרה להן לצעוד לקדמת הבמה, היא תולדה של קרב ארוך - קרב שילובן השוויוני של הנשים בתפקידי לוחמה. לעובדה כי 18% מהכח הלוחם של צה"ל הוא נשים⁵, קדמה היסטוריה של מאבק משפטי וציבורי, שאפשר שינוי משמעותי בצבא. יש לנו היום טייסות, חובלות, ולוחמות (במגוון תפקידים - שריון, חיל גבולות, הגנ"א, חילוץ והצלה, עוקץ, רוכב שמיים ועוד) והן שם, בזכות מאבקים, משפטיים וחברתיים שקרו ב-30 השנים האחרונות, ובזכות הנשים שקדמו להן ומימשו את זכותן לשרת כלוחמות. מפריצת הדרך בפסק הדין בג"צ אליס מילר, משנת 1995, לפני כמעט 30 שנה, שבו

1 | מתוך הראיון שנתן שאול מופז לרוני קובן, כאן 11, 16 ינואר 2024
[/https://www.kan.org.il/content/kan/kan-11/p-11486/s8/685241](https://www.kan.org.il/content/kan/kan-11/p-11486/s8/685241)

2 | כתבתה של יונית לוי, חדשות 19, N12 אוקטובר 2023 -
<https://www.mako.co.il/news-military/6361323ddea5a810/Article-afaaceb10944b81026.htm>

3 | [/https://www.womenwarriors.co.il/heroines/%d7%a1%d7%a8%d7%9f-%d7%a9%d7%99%d7%a8-%d7%90%d7%99%d7%9c%d7%aa](https://www.womenwarriors.co.il/heroines/%d7%a1%d7%a8%d7%9f-%d7%a9%d7%99%d7%a8-%d7%90%d7%99%d7%9c%d7%aa)

4 | כתבתו של דני קושמרו, חדשות 25, N12 נובמבר 2023
<https://www.mako.co.il/news-military/6361323ddea5a810/Article-a0389683a720c81027.htm>

5 | נתוני צה"ל, נלקח מתוך אתר נשים לוחמות שהוקם ע"י פורום דבורה
[/https://www.womenwarriors.co.il/%d7%94%d7%99%d7%a1%d7%98%d7%95%d7%a8%d7%99%d7%94](https://www.womenwarriors.co.il/%d7%94%d7%99%d7%a1%d7%98%d7%95%d7%a8%d7%99%d7%94)

פסקה השופטת שטרסברג-כהן כי "חברה המכבדת את ערכי היסוד שלה ואת זכויות היסוד של חברה צריכה להיות מוכנה לשלם מחיר סביר על-מנת שערך השוויון לא יעמוד כבלי ריק מתוכן", עובר בשינוי חוק שירות הבטחון [נוסח משולב], התשמ"ו - 1986, בשנת 2000, שבעקבותיו הוסף סעיף 16 לחוק שקבע כי "לכל אישה יש זכות שווה לזכותו של גבר למלא תפקיד כלשהו בשירות הצבאי, אלא אם הדבר מתחייב ממהותו ומאופיו של התפקיד", ועד למאבקים המשפטיים והחברתיים של ימינו.

אט אט נפתחו עוד ועוד תפקידים לנשים. אך הדרך לפתיחה מלאה של כלל התפקידים לנשים, ומיון על בסיס יכולת ולא על בסיס מגדר, עוד ארוכה. על ישראל להצטרף למדינות כמו ארה"ב, אנגליה, נורבגיה, אוסטרליה, שוודיה, וצרפת, אשר פתחו בעשורים האחרונים את כלל התפקידים בצבא לנשים.⁶ כפי שמצביעים נתוני הביקוש הגבוהים לגיוס לתפקידי לוחמה לנשים למול תוכניות הגיוס - המוטיבציה הנשית בהקשר זה רק גוברת (חי"ר גבולות - 117%, איסוף קרבי - 128%, תותחנים - 159%, הגנ"א - 101%, חילוץ והצלה - 133%, מג"ב - 115%).⁷ קולות המתנגדים לשילוב שוויוני, על בסיס טיעון כי הדבר עלול להחליש את הצבא, נחלשו למול תפקודן הנועז של הלוחמות במבחן האמת - במלחמה.

למרות זאת, ההיסטוריה מלמדת אותנו כי שינויים חברתיים נוצרו ביד מכוונת ולא באופן ספונטני. כך גם הנרטיב הציבורי מוכתב על ידי מישהו, על בסיס תפיסות ודעות, והוא מעוצב ונצרב בתודעה שלנו לנצח. לדוגמה, סיפורו מעורר ההשראה של יאנוש קורצ'אק. קורצ'אק נחרט בזיכרון הלאומי כרופא ומחנך מסור, שהקריב את חייו למען חניכיו כאשר נשלח עמם מבית היתומים ברכבת למחנה ההשמדה טרבלינקה ושם נרצח עמם.⁸ מנגד, סיפורה של סְטֶפֶנְיָה (סְטֶפָה) וִילְצ'יִנְסְקָה, שותפתו של יאנוש קורצ'אק, שהיתה הכח המניע מאחורי בית היתומים ונרצחה גם היא עם החניכים, נעלם. מעטים מכירים את סיפורה, אולי מכיוון שהוא לא סופר.⁹ כך בדיוק נוצר נרטיב לאומי - והוא מושפע ממי שמספר את הסיפור ועל מי מספרים אותו.

לכן, על מנת לייצר את השינוי, ולהביא לשילוב המלא והשוויוני של נשים בצבא ובחברה, חובה עלינו לספר את הסיפור - זאת היא "מלחמת הנשים". חובה עלינו להעלות על נס את סיפורי הגבורה של הנשים ואת תרומתן המכרעת, במישור הביטחוני והאזרחי כאחד. יכולותיהן, תעוזתן, ותרומתן חייבים להישאר חלק מהנרטיב הציבורי ולהיחקק בזיכרון הקולקטיבי. יש לכך חשיבות על מנת לייצר שינוי תפיסתי - על מה צריך ויכול להיות מקומן של הנשים בחברה מתוקנת.

לתקשורת הישראלית ולמדיה הדיגיטלית תפקיד מכריע בעיצוב התודעה שלנו, וחשוב להמשיך ולהנחיל את הסיפורים הללו. חשוב לתחוק, לספר, לחשוף וללמד בבתי ספר. אמצעי התקשורת בישראל סיקרו בהרחבה את סיפורן של הנשים בשבעה באוקטובר ויש לברך על כך. "פורום דבורה" ריכז סיפורים אלו והעלה ביום הזיכרון התשפ"ד את אתר "גיבורות ישראל"¹⁰, פרויקט המוקדש כולו לנשים ששרתו ושלחמו

6 | ד"ר עירית שפרן גיטלמן, בן פרג'ון, שרות נשים בצבא - מבט השוואתי, המכון הישראלי לדמוקרטיה, 16 דצמבר 2020, <https://www.idi.org.il/articles/33167>

7 | 22 אוגוסט 2024, ע"י אמיר בר שלום, רשת X

8 | אתר יד ושם, https://www.yadvashem.org/yv/pdf-drupal/he/education/korczak_bio.pdf

9 | כתבתה של נגה שביט רז, הארץ, 19 אפריל 2012, <https://www.haaretz.co.il/gallery/literature/2012-04-19/ty-article/0000017f-db0b-df62-a9ff-dfdf210e0000>

10 | <https://www.womenwarriors.co.il>

ולזכר הנופלות. האתר, אליו נכנסו כבר כ- 18,000 מבקרים מאז שהושק¹¹, חושף את עוצמתן והשפעתן של הנשים בשבעה באוקטובר וצפוי להעלות מערכי שיעור וסיפורים נוספים בעברית ובאנגלית, שיסקרו את גבורת הנשים מאז קום המדינה ואף מתקופת המחתרות ועד היום. זאת ועוד, האתר מספר ברגישות את סיפורן של כל אחת ואחת מהנופלות ומאפשר למבקרים לשתף בסיפורים אלו¹².

זירת המאבק היום חייבת לכלול גם את המדיות החדשות - הרשתות החברתיות. הציבור, בעולם ובישראל - כבר שם. הצעירים של ימינו רואים במדיות אלו מקור מידע מרכזי. 87% מהישראלים משתמשים בפייסבוק, 54% משתמשים בטיקטוק ובקרב בני 18-22, נתוני השימוש בטיקטוק עולים ל- 80.8%¹³. נתונים אלו מדגישים את החשיבות בניהול המאבק לשוויון במדיה החברתית, לא פחות מאשר בבתי המשפט או בוועדות הכנסת.

המאבק לא תם, ולא נשלם. ההתפתחויות הפוליטיות האחרונות - בראשן, ניסיון ההסדרה לגיוס בני הישיבות, מייצרות אתגר חדש לסוגיית השילוב השוויוני בצה"ל. עלינו לוודא כי אירועי מלחמת שבעה באוקטובר יקבעו תודעתית גם את מקומן של הנשים. אנו חייבים זאת ל-53 הנופלות במלחמה על הגנת הבית¹⁴. בזכותן אנחנו כאן, ונמשיך לספר את סיפורן.

מאיה יאול אגוזי, עומדת בשלוש השנים האחרונות בראש מחלקת השיווק הדיגיטלי בחברת דיאלוג ייעוץ ארגוני. לפני כן שירתה מעל עשור כאנליסטית במשרד ראש הממשלה.

בעלת תעודת מומחי שיווק דיגיטלי מהטכניון, בעלת תואר ראשון במשפטים מהמרכז האקדמי למשפט ולעסקים, תואר ראשון ביחסים בינ"ל ואנגלית מהאוניברסיטה העברית בירושלים ותואר שני בפיתוח אנושי ואבטחת מזון מאוני' רומא 3 באיטליה.

11 | נכון ל-1 ספטמבר 2024

12 | גילוי נאות: הכותבת חברת פורום דבורה והייתה מעורבת בפרויקט הקמת האתר

13 | נתוני איגוד האינטרנט הישראלי https://www.isoc.org.il/sts-data/online_services_index

14 | נכון לכתובת מאמר זה, ספטמבר 2024